

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— „ Na štvrt roka — — — — 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prělát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	---	--

Jeho veličenstvo apoštolský kráľ Franc Jozef I.

odobiera sa od svojich poddaných.

V testamente 23. novembra otvorenom jeho veličenstvo, v Pánu zosnulý apoštolský kráľ Franc Jozef I. od svojich poddaných odobral sa nasledovnými slovami:

«Milovaným národom mojím opravdovú vdaku vyslovujem za vernú lásku, ktorou ku Mne a ku môjmu Domu chovaly sa tak v blažených dňoch, ako v preťažkých časoch. Povedomie tejto prítulnosti dobré padlo môjmu srdcu a z tohoto čerpal som silu ku plneniu ťažkých panovníckych povinností mojich. Vlastenecké city tieto nech prechovávajú aj ku následníkovi môjmu.»

«Na moju Armádu a na Námorníctvo moje citami dojatej vdaky rozpomínam sa tiež za ich zmužilosť a vernú oddanosť. Ich víťazstva naplňovali ma radostiplnou hrdosťou, bez ich zapríčinenia stihnuté ich nehody bolastnou lútosťou.»

V tom výtečnom duchu, ktorý Armádu a Námorníctvo ako aj obe Honvédstva moje vždy oduševňoval, záruku spatrujem toho, že práve tak ako Ja aj môj Následník po všetky časy na nich rátať môže.»

V zasadnutí snemovne veľmožov 27. novembra vydržiavanom od jeho veličenstva, v Pánu zosnulého apoštolského kráľa, jeho Eminencia kardinál, knieža-Primas Uhorska, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch odobral sa nasledovne:

«Kde sme toľkokrát prejavili našu najhlbšiu poklonu a nezlomnú poddanskú vernosť oproti žijúcemu kráľovi, tam ho teraz oplakávame.

Keď už i za jeho života s dojatou dušou sme hovorili o našom kráľovskom otcovi, ktorého utrpeniami zlomený, dobrotivý, staručký obraz vznášal sa pred nami, tak teraz s tou dojatostou hovoríme o oslávenom kráľovi, ktorý z lesku večného svetla hľadá na nás.

Zaviazaní sme mu vďakou. On dojímavými riadkami svojho testamentu hovorí k nám, keď ďakuje svojim milovaným národom za vernú lásku, ktorou sa oproti nemu a oproti jeho domu v šťastných dňoch a v okamihoch navštívení chovaly. V smútku je nám potechou, že náš kráľ precítil vernú prítulnosť a lásku svojho národa. Prúd našej duše prišiel k jeho srdcu a dodával mu sily. A spojenie lásky národa s dušou veľkého kráľa neprestalo smrťou kráľa. Tvorby, hodnoty a duch jeho dlhého, požehnaného panovania žijú ďalej. Prísna ústavnosť, porozumenie a úcta historického utvorenia a túžieb národa, obrana pevných základov štátneho poriadku, náboženstva a mravnosti, najšlachetnejší sociálny cit, ktorý v lesku trónu blaženosť panovníka spájal s blaženosťou jeho národov, spojenie krajiny v najprirodzenejšom spolku, ktorý sa v tejto svetovej vojne skvele osvedčil a našu armádu viedol ku veľkým víťazstvám, milovanie pokoja a pokojnej práce, s ním spojený potešiteľný pokrok a vývin sú nesmrteľnými tradíciami panovania Franca Jozefa I. Tieto tradície vždy najúprimnejšiu vďaku a lásku vzbudia oproti slávnej pamiatke Franca Jozefa I. My teda oduševnene môžeme odpovedať na posledný odkaz kráľa, že našu poddanskú lásku, ktorú sme v jeho živote oproti nemu preukazovali, na veky zachránime.



Kráľ Karol IV.

Odkedy ľudia žijú, poslednú vôľu mrtvých vždy považovali za svätú. V stupňovanej miere je nám svätou posledná vôľa na katafalku ležiaceho veľkého kráľa. Slubujeme vernosť, do smrti trvajúcu prítulnú lásku aj jeho následníkovi, jeho veličenstvu kráľovi Karolovi IV. Slubujeme ju s tou odhodlanosťou, ako naši predkovia ponukli svoj život a krv prababke najvyššej panovníckej rodiny Marii Terezii. Slubujeme ju tým s väčšou radosťou, bo náš nový kráľ v svojom prvom na národ upravenom ohlase vyznáva sa nielen za dediča trónu Franca Jozefa I., lež i za dediča jeho ducha. Chce sa čím skôr dať ozdobiť korunou sv. Štefana, aby podal svedectvo, že si ctí uhorskú ústavu a aby sa čím silnejšími sväzkami sviazal ku uhorskému národu. Keď teda holdujeme novému

kráľovi, holdujeme aj medzi nami žijúcej duši zvečnelého kráľa. Nech je táto duša ochranným duchom uhorského národa, zálohom jeho víťazstva a blaženého pokoja. Ako slávne zosnulý kráľ prekonajúc púť mučedníkov, teraz s palmou víťazstva sa vznáša nad nami, tak nech dožije sa aj národ, ktorý sa s ním slúčil v trpení, víťazstva a pokoja.»

Pred pohrabom jeho veličenstva apoštolského kráľa Franca Jozefa I.

Posledná cesta zo schönbrunnského kaštieľa.

V pondelok, 27. novembra už vo včasných večerných hodinách, hneď na mrkaní napriek hustému dážďu veľké zástupy obecnstva shromaždily sa pred schönbrunnským kaštieľom a na ceste vedúcej zo Schönbrunnu do Hofburgu. Okolo 9. hodine vyrukovali policajti a vojaci, ktorí na celej ceste zo Schönbrunnu až po bránu Hofburgu utvorili kordon za čiernymi dražeriami, pred ktorými na čiernych stĺpoch horely svetlá. Kvastle vojakov, zástavy a bubny boli zatahnuté čiernym: vojsko smúti za svojim najvyšším pánom. Pred schönbrunnským kaštieľom tiskal sa taký obrovský zástup, že sa tam o 9. hodine už vôbec nebolo možno pohnúť. Obyvatelia Viedne a okolia čakali desiatu hodinu, keď sa otvorí brána kaštieľa a kráľ Franc Jozef poslednýkrát pohne sa zo Schönbrunnu do viedenského kráľovského hradu. Brána sa konečne otvorila a po schodoch, s dvoch strán ktorých stáli uhorskí gardisti, za kňazstvom, dvorní lakaji zniesli rakev jeho veličenstva a dali ju na umrlčí hyntov, okolo ktorého utvoril sa sprievod. Bolo práve 10 hodín, keď sa pochod pohol zo Schönbrunnu.

Popredku išli dvaja dvorní jazdci v španielskej paráde. Na žrdi opretej o strmeň niesli lampy. Vedľa nich v barnavých šatách kráčal dvorný kommissár, za nimi oddelenie jazdcov s čečinou za čiapkou v uniforme štukovej farvy. Potom nasledoval dvorný jazdec v jasných šatách, za ním biely, striebrom vybíjaný dvorný koč, v ňom dvorní komorníci. Potom sa niesol na koni dvorný maršall a za ním zas lakaji s lampami. Za týmito nasledoval biely parádny hyntov, v ňom sedeli adjutanti zosnulého kráľa, vážne, mlčky, do seba pohružení. Za hyntovom nasledovali zas dvaja lakaji s lampami. Nasledoval striebrom vybíjaný biely hyntov s hlavnými adjutantmi zvečnelého panovníka Paarom a Bolfrasom. Potom zas dvaja lakaji s lampami, za nimi na hyntove kniežací komorníci, potom zas nasledovali dvaia nosičia lúč a za týmito hyntov hlavného nádvorníka kniežata Montenuova, ktorý merave držal v ruke skvostnú palicu. Ešte nasledovali dvaja nosičia lúč. Tieto lampy svietily už umrlčímu hyntovu.

Na umrlčom hyntove, v ktorom viezli rakev zosnulého panovníka a ktorý tahalo osem čiernych koní, bolo všetko čierne ako noc. Pri hyntove mihaly sa svetlá

sviec, vedľa hyntova kráčali rakúski a uhorskí drabantí s vytasenými šablami, medzi nimi zbrojnoší a dvorní lakaji v čiernom. Potom nasledovalo šesť rakúskych a šesť uhorských gardistov na koňoch. Za jazdeckými gardistami nasledovali dvaja nosičia lúč a za nimi zas jeden biely dvorný hyntov s dvorným služobníctvom. Na konci sprievodu išiel jeden oddiel husárov. Kadiaľ pochod tiahol, napriek obrovským zástupom ľudu, všade panovala hrobová tichosť, ktorú prerušovalo len klopanie podkov koní jazdcov v sprievode a hluk, ktorý pohybovanie sa pochodu zapríčiňovalo.

Pochod prišiel do Hofburgu a zastal pred švajciarskou bránou, kde dvorní hodnostári, kapitáni gardy, dvorní kňazi a dvorní lakaji čakali rakev jeho veličenstva. Po pohrabnej modlitbe svalovití sluhovia vzali rakev z hyntova a zanesli ju do kostola Burgu. S dvoch strán rakvy osem zbrojnošov nieslo sviece. Na pravej strane meravo kráčalo 14 rakúskych, na ľavej 14 uhorských gardistov a za rakvou hlavný nádvočník knieža Montenuovo, za ním dvorní hodnostári, konečne služobníctvo.

Telesné pozostatky jeho veličenstva v kostole Burgu položili na katafalk. Počas obradov v kostole boli aj kráľ Karol, kráľovná Zita a arcikniežatá. Pred katafalkom na čiernom baršúnovom vankúši boli prichystané napodobeniny rakúskej cisárskej a uhorskej kráľovskej koruny, arcikniežací klobúk, odznaky rádu zlatého rúna a ostatných veľkých krížov, šabla, maršallská palica, klobúk a rukavičky. Obrady boli krátke. Knieža Montenuovo prevzal kľúče rakvy a kľúče kostola, ktorý po vzdialení sa prítomných osobne zavrel. O polnoci kráľ Franc Jozef samotný odpočíval v kostole Hofburgu. Dvere kostola v utorok, 28. novembra rano znova otvorili, aby obecnosť mohla pristupovať ku rakve jeho veličenstva Franca Jozefa.

Mrtvola v Pánu zosnulého kráľa vo farskom kostole Hofburgu.

Telesné pozostatky apoštolského kráľa Franca Jozefa od pondelku noci odpočívaly vo farskom kostole viedenského Hofburgu. Steny kostola gotického štýlu obtiahnuté boli čiernym súknom, na ktorom boli strieborné cimery. Na cimere krajín zosnulého panovníka bol jeho nápis: «Franciscus Josephus I.» Pod cimérom rok «MCMXVI.»

Rakev ležala na katafalku pred oltárom, hlavou ku dverám obrátenou. Pri nej horely sviece a gardisti meravo, nepohnute stáli na stráží. Dvaja gardisti, jeden rakúsky a jeden uhorský na pravom boku oltára halapartne držali v ruke. Pri rakve v pravo bola napodobenina rakúskej, v ľavo napodobenina uhorskej koruny na čiernych vankúšoch. Boly tam ešte dve koruny, jedna česká, železná. Drahokamy rakúskej koruny sa blyšťaly, kríž uhorskej koruny žiaľne bol nachýlený bokom. Boly tam ďalej: odznak rádu zlatého rúna, maršallský klobúk so zeleným perom, maršallská palica,

šabla a pár sňahobielych rukavíc. Pri nohách zosnulého byly dva mohutné vence. Jedon s bielou stužkou a druhý s tuho červenou. Na oboch stužkách bola cisárska koruna. Na jednej stužke stálo zlatými písmenami vyložené meno «Karl» a na druhej «Zita». V predsieni kostola ležalo množstvo vencov z bielych, červených kvetov so stužkami.

V utorok, 28. novembra od 8. hodiny rannej aj široké vrstvy obecnosť smely vstúpiť do kostola Hofburgu, odobraf sa od milovaného panovníka. Do siestej hodiny večernej, kým kostol bol otvorený, asi 20.000 prešlo popri rakvi Franca Jozefa.

V utorok predpoludním nemecký cisár Vilhelm prišiel do Viedne. Ačkoľvek prišiel incognito, obecnosť sa predsa dozvedlo o jeho prichode a vo veľkých zástupoch shromaždilo sa na ceste, ktorá vedie z Nordbahnhofu do Burgu. Kráľ Karol v uniforme pruského husárskeho generála išiel cisárovi v ústrety. Osobitý vlak cisára Vilhelma presne o 11. hodine zastal na nádraží. Nemecký cisár Vilhelm prišiel v rovnošate rakúsko-uhorského generála. Dvaja panovníci si stiskli ruky a



Kráľ Karol IV. s následníkom trónu.

dvakrát sa bozkali. Cisár Vilhelm za niekoľko minút shováral sa s členami nemeckého veľvyslanectva, kráľ Karol zatiaľ shováral sa s členami cisárovho sprievodu. Dvaja panovníci potom sadli na automobil a zaviezli sa do Burgu. Na ceste obecnstvo sňatím klobúkom, mlčky pozdravovalo dvoch panovníkov. Nemecký cisár ubytoval sa v Burgu.

Popoludní o 1/21. hodine cisár Vilhelm s kráľom Karolom išiel ku rakvi Franca Jozefa. Cisár vo svojom a v mene cisárovnej na rakev položil utešený, z bielych orchidei a iných kvetín uvitý venec. Biela stužka venca ozdobená bola písmenami «W» (Wilhelm) a «V» (Victoria) a nemeckou korunou. Pri rakve zosnulého apoštolského kráľa dvaja panovníci pohrúžili sa do tichej modlitby, potom spolu opustili kostol. V Burgu cisár Vilhelm navštívil kráľovnu Zitu a dlhšie ostal u nej. Popoludní o 1. hodine boli raňajky, na ktorých mimo cisára Vilhelma, kráľa Karola a kráľovny Zity boli prítomní len najbližší príbuzní kráľovského páru. Popoludní cisár Vilhelm navštívil členov panujúcej rodiny, potom vdovu nemeckého veľvyslancu Tschirského, knieža Egona Fürstenberga a vrátil sa do Hofburgu.

Bulharský kráľ Ferdinand s následníkom trónu Borisom a kniežatom Cyrillom, ktorí v nedeľu prišli do Viedne na pohrab kráľa Franca Jozefa, pred večerom navštívili cisára Vilhelma, ktorý po večeri o 1/210. hodine späť odcestoval na nemecký hlavný válečný stán.

Odobierka cisára Vilhelma od kráľovnej Zity v Hofburgu bola mimoriadne srdečná. Do panovníckej čakálne Nordbahnhofu už večer o 9. hodine prišiel nový nemecký veľvyslanec viedeňský gróf Wedel s členami veľvyslanectva, o niekoľko minút pozdejšie členovia sprievodu nemeckého cisára. Desiatimi minutami pred 1/210. hodinou dojachať kráľov automobil, na ktorom cisár Vilhelm sedel na pravici kráľa Karola. Cisár Vilhelm na perrone v prvom rade odobral sa od veľvyslancu grófa Wedela, potom od členov veľvyslanectva. Jeho veličenstvo kráľ Karol ale lúčil sa so sprievodom svojho cisárskeho hosťa. Potom sa dvaja panovníci mimoriadne srdečne a vrele odobrli a opätovne sa bozkali. Keď sa vlak pohol, kráľ Karol salutujúce stál na perrone, cisár Vilhelm stojac pri obluku voľne odpovedal na pozdrav.

Pohrab v Pánu zosnulého kráľa Franca Jozefa I.

V stredu, 29. novembra aj príroda akoby bola smútila. Hustá tmavošedá hmla zaľahla na ulice sídelného mesta monarchie. Už včasne ráno veľké zástupy obecnstva tiskly sa okolo Hofburgu. V dvornom farskom kostole o ôsmej hodine pri každom oltári slúžili sväté omše a posvätili rakev zosnulého veľkého kráľa, po čom otvorený bol kostol pre široké vrstvy obecnstva, ktoré aj cez celý deň v nepretržených radoch v nemej tichosti putovalo ku rakve panovníka. Členovia panovníckej rodiny cez celý deň modlili sa v oratóriume kostola.

Vo štvrtok, 30. novembra pred pustením obecnstva do kostola Hofburgu, mrtvolu apoštolského kráľa znovu posvätili. Predpoludním o 10. hodine farár Burgu dr. Seydl odbavoval requiem a súčasne pri všetkých oltároch slúžili sväté omše. Vtedy už celá cesta, kadiaľ pohrabný sprievod mal tiahnuť, bola zaplavená obecnstvom, len na ceste vedúcej od chrámu sv. Štefana po kostol kapucinov nesmel stáť nikto. Na tom odseku cesty sa totižto aj kráľovský pár, členovia panujúcej rodiny a cudzí panovníci mali zúčastniť v pohrabnom sprievode.

Krátko pred započatím posledného posvätenia mrtvoly apoštolského kráľa v kostole Hofburgu, pred rakovou odohral sa veľmi dojímavý výjav. Medzi poslednými, ktorí vzdali úctu zosnulému panovníkovi, boli totiž z nemoci a poranenia zotavujúci sa vojaci z viedeňskych nemocníc. Zpomedzi týchto poslední boli traja honvédi a jeden husár. Jednomu z nich chýbaly obe ramená vyše lakta, traja jeho priatelia prišli na drevených nohách. Bezruký honvéd zastal pred rakovou a povedal husárovi o drevenej nohe: «Kamarát, nože mi sním čiapku!» Dvorný kňaz so slzami v očiach díval sa na výjav. Naši hrdinovia ticho sa pomodlili Otčenáš... «Friede sei mit Euch! — Pokoj buď s vami!» povedal im žiaľnym hlasom farár Hofburgu. — A husár hlboko dojatý odpovedal mu: «Buď pochválené meno Pána a pokoj večný nech je s nami!»

Farár Hofburgu dr. Seydl za veľkej assistencie nato posvätil telesné pozostatky kráľové a dvorní komorníci a lakaji rakev zanesli do švajciarskeho dvoru a položili ju na umrlčí hyntov, do ktorého zapriahnuté bolo osem čiernych koní.

Pohrabný pochod.

Smutočný pochod, zostavený dľa prastarých španielskych predpisov, prešiel dvorom medzi sochami kniežata Eug. Savoyského a arcikniežata Karola, potom popred sochou Marie Terezie, pramatky Habsburgsko-lotharingskej rodiny a vyšiel na Ring. S dvoch strán cesty smutočného pochodu za kordonom vojska stálo státisíce ľudu a všetky obloky domov, na ktorých vialy čierne zástavy, boly preplnené obecnstvom. Na odseku Ringstrasse od sochy Marie Terezie po novú budovu vojenského ministerstva stáli neaktívni generáli a od služby oslobodení dôstojníci viedeňskej miestnej posádky, aby vzdali poslednú úctu svojmu najvyššiemu pánovi. Pochod cez Opernring, Schwarzenbergplatz, mestský park, vedľa musea priemyselného umenia a nového vojenského ministerstva tiahol ku chrámu sv. Štefana.

V chráme sv. Štefana.

Členovia panujúcej rodiny, členovia iných panujúcich rodín, kardinál knieža-primas Uhorska dr. Ján Csernoch, mimoriadni vyslanci, diplomati, tajní radcovia, ministerskí a dvorní úradníci, generáli a službu konajúci dôstojníci, predsedovia a členovia dvoch uhorských snemovní, predsedovia a členovia rakúskeho snemu,

predsedovia zastupiteľských sborov Viedne a Budapešti, zastupitelia právomocností Uhorska a Rakúska už po druhej hodine shromaždili sa v kostole sv. Štefana.

Krátko pred 3. hodinou do chrámu sv. Štefana prišli: jeho veličenstvo kráľ Karol IV. a kráľovna Zita s veľkým sprievodom. Na znak, že smutočný pochod s telesnými pozostatkami zosnulého kráľa blíži sa ku obrovským vrátam chrámu, viedeňský kardinál knieža arcibiskup a s ním uh. arcibiskupi a biskupi: Ludvik Szmrecsányi, L. Árpád Várady, gróf Mikuláš Széchenyi, gróf Vilhelm Batthyany, Julius Glattfelder, Anton Fetser, gróf Ján Mikes, Demeter Radu, Trajan V. Frentiu, arciepát Hajdu, arcibiskupi a biskupi rakúski, na čele prälátov, kanonikov a veľkej assistencie, šiel ku hlavnej bráne kostola privítať zosnulého panovníka. Rakev zdvihli s koča a osem šľachtických mladíkov a dôstojníkov gardy s kňazstvom na čele zaniesli ju do svätiny na katafalk.

Kardinál knieža arcibiskup *Piffl* nato pristúpil ku rakve a posvätil mrtvolu, po čom za hlboko dojímavého spevu dvorného spevokolu, rakev opäť zaniesli na umrlčí koč a pohrabný pochod sa pohol.

Bezprostredne za umrlčím kočom išiel kráľ Karol, kráľovna Zita s malým následníkom trónu Francom Jozefom Ottom, bavorský kráľ Ludvik, bulharský kráľ Ferdinand, následník nemeckého trónu Fridrich Vilhelm, kráľ sasský, dedič trónu švédskeho, dedič trónu španielskeho, dedič trónu bulharského, dedič trónu tureckého, panovníci nemeckých štátov, arcikniežatá, arcikňažny, mimoriadni cudzozemskí vyslanci, deputácie dôstojníkov cudzozemských vojsk, sprievody cudzozemských panovníkov, deputácie plukov, ktorých majiteľom bol zosnulý kráľ. Na konci pochodu šly po jednej stotine orciere jazdeckej a uhorskej jazdeckej gardy a jedna švadro na jazdeckých vojakov. Pochod medzi radmi z bojišťa prišlých vojakov cez Kärtnerstrasse a Neuer Markt tiahol ku kostolu kapucínov.

V kostole kapucínov.

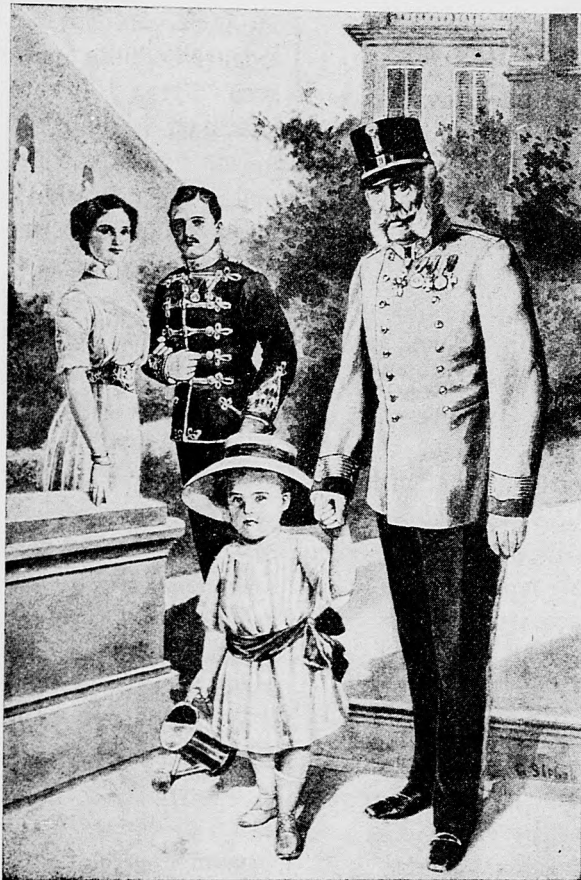
Pred kostolom kapucínov kňazstvo privítalo rakev, ktorú potom vniesli do kostola na katafalk. Najvyššie a vysoké a všetky ostatné osobnosti, ktoré rakev dosiaľ odprevadili, zaujali vyznačené im miesta v kostole, ktorý z dnu bol celkom obtiahnutý čiernym.

Rakev ešte raz posvätili, dvorný spevokol zaspieval *Libera me* ... potom zdvihli rakev a za modlitby všet-

kých prítomných v sprievode fakiel pod vedením pátrov kapucínov zniesli ju do krypty.

So zaslzavenými očami, s hlbokým žiaľom hľadeli členovia panujúcej rodiny a ostatní prítomní na rakvu, keď ju niesli do krypty, kam ju odprevadili kráľ Karol, hlavný nádvočník s palicou a dvaja komorníci kniežacieho rangu.

Pred kryptou hlavný nádvočník zaklepal palicou na dubové dvere, za ktorými stál gvardián kapucínov páter Ondrej Csák.



Franc Jozef s novým následníkom trónu.

— Kto je to? — spýtal sa páter gvardián bez toho, aby bol otvoril dvere.

— Jeho veličenstvo Franc Jozef I. — odvetil hlavný nádvočník.

— Ignosco! (Neznám ho!)

— Cisár Rakúska a apoštolský kráľ Uhorska!

— Ignosco! (Neznám ho!)

Nato hlavný dvorný majster tretí raz zaklepal na zavreté dvere.

— Kto sa pýta dnu? — bolo počuť z krypty.

— Jedon hriešny človek. Náš brat Franc Jozef.

Teraz sa dvere krypty už otvorily a mocný panovník, zanechajúc všetky zovňajšie odznaky svojej veľkej hodnosti, dostal sa na miesto svojho večného odpočinku.

Rakev položili v predsieni krypty, aby telesné pozostatky jeho veličenstva dľa jeho výslovnej žiadosti pozdejšie medzi rakvami kráľovnej Alžbety

a následníka trónu uložili na večný odpočinok. Po novšom posvätení a po pohrabnej modlitbe hlavný nádvočník kľúč rakvi odovzdal gvardiánovi pátrov kapucínov. Nato kráľ Karol so svojim sprievodom vrátil sa do kostola, potom najvyšší a vysokí účastníci pohrabu opustili kostol...

Na vežiach viedeňských hodiny odbily 4. hodinu keď sa posledná počestnosť vzdaná veľkému panovníkovi skončila.

Sústrast krajinského zákonodarstva nad odumretím apoštolského kráľa Franca Jozefa I.

Vyslanci krajinskej snemovne z príležitosti odumretia apoštolského kráľa Franca Jozefa I. v pondelok, 27. novembra vydržovali zasadnutie, v ktorom vodcovia všetkých politických stránok hlboké sústrasti dali výrazu nad odumretím veľkého kráľa.

V snemovni veľmožov po predsedovi sústrast nad

odumretím milovaného kráľa vyslovil jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska dr. Ján Csernoch.

Prípravy ku korunovácii jeho veličenstva kráľa Karola IV.

V zasadnutí snemovne krajinských vyslancov 5. decembra vydržiavanom vyvolili regulárny výbor ku zostaveniu osnovy prísahy, akú nový kráľ složiť má pri korunovácii. Korunovácia prevedená má byť po 30. decembri.

Udalosti svetovej vojny.

Jeho veličenstvo kráľ Karol IV. odcestoval na rakúsko-uhorský hlavný válečný stán a tieto dni i s kráľovnou Zitou príde do Budapešte. Jeho veličenstvo prevzal hlavné veliteľstvo celej válečnej sily a za svojho námestníka vymenoval arciknieža Fridricha.

Vojna proti Rumunom a Rusom. Naše delostrelectvo už bombarduje jednotlivé pevniny Bukareštu. Podmánenú čiastku Rumunska postavili už pod správu nemeckého gubernátora. Rumunský kráľ strojí sa zaďakovať.

Vojna na mori a v povetří. Nemecké válečné lode vtrhly do ústia rieky Themse a bombardovaly anglické brehy. Nemecké válečné vzducholode navštívil znovu východné Anglicko, hodily bomby na Londýn a početné vojenské a priemyselné osady.

Stručné vysvetlenie piatej válečnej požičky.

Všade počujeme, že keď si naše peniaze uložíme do válečnej požičky, konáme nielen vlasteneckú povinnosť, ale že si ich uložíme aj na bezpečné miesto a na dobrý interest. Viďme tedy, ako a za jakých podmienok môžeme si kúpiť úpisy, obligácie z piatej válečnej požičky? V nasledujúcich otázkach a odpovediach vysvetlíme, čo o tejto kúpe máme vedieť.

1. Ako sa máme zúčastniť vo válečnej požičke? V piatej válečnej požičke môžeme sa zúčastniť tak, že si kúpime teraz vypustené štátno papiere nazvané úpisami, obligáciami válečnej požičky. Úpis váleč. požičky je štátny cenný papier, zaň dobre stojí štát, národ celým svojím majetkom. Teda jeho hodnota je taká istá, ako hotových peňazí. A pritom ešte donáša dobré úroky, dajú naň v bankách lacnú požičku, ba je natoľko cenný, že úpis bárskeďy možno bankám predať a tak ho ľahko možno zpeňažiť.

2. Kde možno kúpiť takéto cenné papiere? Pri všetkých kráľovských štátnych pokladniciach a vo všetkých kráľ. daňových úradoch, vo všetkých poštových úradoch (v poštových sporiteľňach) a takmer vo všetkých bankách, sporiteľňach a úverkových spolkoch.

3. Ako si máme kúpiť úpisy válečnej požičky? Úpisy válečnej požičky kúpime si upísaním (podpísaním). Upísanie ale stane sa tak, že na v 2. punkte spome-

nutých miestach (upisovacie, podpisovacie miesta) k tomuto cieľu vytlačené hotové upisovacie osvedčenia «Aláírásí nyilatkozat» zodpovedne vystavíme, meno si podpíšeme a cenu upísaných obligácií na poistenku, kvitanciu (pénztári elismervény) upisujúceho miesta vyplatíme.

4. Koľko času máme ku kúpe (upísaniu) úpisov válečnej požičky a na jaké obnosy sú úpisy vystavané? Čas na upisovanie, kupovanie úpisov válečnej požičky trvá 30 dní: *od 23. nov. do 22. decembra.*

Úpisy vystavené sú na 50, 100, 1000, 5000 a na 10.000 korún. Toto finančníci tak povedia, že nominálna, menová hodnota úpisov je 50, 100, 1000, 5000 a 10.000 korún. Výraz 100 korún nominálnej (névérték) hodnoty znamená, že je 100 korún hodnoty vpísané do osnovy úpisu, to jest, že úpis znie na 100 korún. Keď je na úpise vpísané 5000 korún, vtedy nominálna hodnota úpisu je 5000 korún. *Tollkoto vyplatí štát majiteľovi obligácie, keď finančný minister požičku vypovie.*

5. Aká je cena úpisov? Cena jedného 100 korunového úpisu válečnej požičky, keď si ho kúpime do 5. dec. tohto roku a hneď ho vyplatíme, je: *97 korún 70 halierov.* Keď si ho ale kúpime, v dňoch od 6. do 22. decembra, vtedy — vzhľadom na interest medzi tým časom — úpis stojí: *98 korún.*

Ale je aj 50 korunový úpis. Toto je najmenší obnos, s ktorým sa možno vo válečnej požičke zúčastniť. Cena takéhoto 50 korunového úpisu, keď si ho kúpime v dňoch od 23. novembra do 5. dec., je: *48 kor. 85 hal.*; keď si ho ale kúpime v dňoch od 6. do 22. decembra, vtedy musíme dať zaň *49 korún.* Toto je opravdu taký malý obnos, že si každý človek, ošte aj ten chudobnejší, môže kúpiť úpis z piatej válečnej požičky.

Cenu 1000, 5000 a 10 000 korunového úpisu môžeme si vyrátať tak, že si každý rozdelíme na 100 korunové úpisy a toľkokrát vezmeme cenu 100 korunového úpisu, koľkokrát v 100 korunovej hodnote chceme úpisov kúpiť. — *Pri upisovaní niet žiadnych trov.*

6. Koľký interest platí štát a ako ho platí? Úpisy donášajú 6 procentov úrokov (interestu) od nich nominálnej hodnoty. Toto znamená, že 100 korunový úpis donáša ročne 6 korun interestu. Ponevác ale dľa 5. punkta za 100 korunový úpis menej treba platiť ako 100 korún, tak tieto úpisy donášajú vlastne nie 6 procentov, *lež 6.2 procentov úroku.*

Od týchto štátnych papierov štát počnúc od 1. novembra tohto roku každý rok 1. mája a 1. novembra, tedy vo dvoch čiastkach pozatymne bude platiť úroky. Prvý interest dostane človek už 1. mája roku 1917. Pre interest *polročne* treba si ísť alebo poslať ta, kde sme úpisy kúpili. Vezmeme si sebou úpis a tam zpomedzi na polročný interest vystavených a ku úpisu voprod priložených poisteniek — ktoré menujú aj strižkami, kupónami — tú, ktorá sa poľahuje na splatný interest, odstrihnú, vyplatia za úroky a úpis vrátia. Ale strižky, kupóny zamenia aj v bársktorom daňovom úrade alebo v poštovej sporiteľni.

7. **Či treba platiť daň a poplatok od úpisov?** Štát úroky od válečných úpisov, práve tak ako v páde vypovedania hodnotu kapitálu válečných úpisov majiteľovi úpisov vyplatí bez obtiahnutia každej jestvujúcej a v budúcnosti uviesť sa majúcej uhorsko-krajinskej dane, štempla a poplatku.

8. **Či môžeme použiť naše peniaze v sporiteľniach ku upísaniu válečnej požičky?** Peniaze, ktoré máme v sporiteľni — *so zadržaním termínov vypovedania* — ľubovoľne môžeme použiť ku kúpe úpisov. Vklady uložené v sporiteľniach nachodiacich sa na území, ktoré bolo stihnuté rumunským vtrhnutím, ku kúpe úpisov válečnej požičky použiť nemožno.

9. **Či dostať požičku na tieto úpisy a kde a koľko požičajú?** Na úpisy Rakúsko-Uhorská banka a Uhorská kráľ. Pokladnica Válečnej Požičky, Hadikölesönpénztár (ale aj iné banky) dajú požičku po 75 percentov nominálnej hodnoty úpisu, tedy na každý 100 korunový úpis 75 korún, v tom páde, keď úpisy válečnej požičky u nich dáme do zálohu. Od tejto požičky teraz sa platí len 5-percentový interest, kdežto od úpisu válečnej požičky, ako už vieme, dostaneme vyše 6 percentov. Takto tedy ešte jeden percent padá na náš ošoh. Keď nemáme pri ruke peniaze, za ktoré chceme kúpiť úpisy, ale máme nádej, že ich v krátkom čase dostaneme, pomôžeme si tak, že na predošlé válečné úpisy v banke vyzdvihneme požičku. Aj od tejto požičky banka berie menšie interesity, než koľko kúpený obnos donáša a tak keďby sme ku upísaniu piatjej válečnej požičky použili aj požičané peniaze, v interesochoch by sme na ne nedoplatili.

10. **Čo znamená výpoveď?** Štát úpisy 6%-ovej válečnej požičky, keď sa mu to bude líbiť, môže vypovedať, čo znamená, že majiteľovi úpisu, obligácie tú summu, ktorá stojí na úpise, môže vyplatíť a úpis vtedy vtiahne. K tejto výpovedi ale štát pred 1. novembrom r. 1921. práva nemá. Z tohto nasleduje pre majiteľa úpisu ten ošoh, že za hodný čas bude dostávať šesť-percentové pekné úroky.

11. **Kedy dostaneme úpisy?** Keď sme si na miestach (takzvaných upisovacích miestach) v 2. punkte označených úpisy válečnej požičky kúpili, o splatení peňazí od upisovacieho miesta dostaneme pokladničnú poistenku, kvitanciu (pénztári elismervény). Za túto poistenku o krátky čas na tom istom mieste, kde sme splatili peniaze, dostaneme *vlastný, skutočný cenný papier, takzvaný úpis*.

Hrozná železničná katastrofa.

Vo štvrtok, 30. novembra v noci rýchlik z Viedne vyzvol účastníkov z kráľovho pohrabu a na stanici Herceghalom vrazil do osobného vlaku, ktorý z Pešte jachal do Grácu a na ktorom bolo mnoho z bojišťa na urlaub do svojho domova vracajúcich sa vojakov a veľký počet iného cestujúceho obecnstva. V rýchliku v osobitnom vozni cestoval aj civilný gubernátor Srbska dr. Ludvik

Tallóczy, ktorý pri hroznej srážke vlakov prišiel o život. Katastrofe padlo v obeť 71 životov a ranených bolo 176. Jeho veličenstvo kráľ Karol IV. hneď, ako sa o katastrofe dozvedel, svojho brata *Maximiliana* poslal do Budapešti, ktorý v nemocniciach navštívil a tešil ranených a pre mrtvých v mene kráľa nechal vence so stužkami nacionálnej farby.

Drobnosti zo života Franca Jozefa I.

V decembri r. 1874. panovník bavil sa v Gödöllöve v Uhorsku na polovke na líšky a s niekoľkými páni jazdil popri dome vdovy Somogyi. Po dlhom jazdení panovníkovi prišla vôňa trochu si odpočinúť a preto so svojim sprievodom vkročil do domu vdovy, ktorú táto návšteva priviedla do veľkého zmätku, bo práve zapodievala sa s jaderniciami a klobásami. Práve sa varily v hrnci jadernice a príjemná vôňa rozliehala sa po izbe. Keď žena zbadala, že táto vôňa není neprijemnou panovníkovi, rýchle vyťahla so pár jaderníc a položila ich na čistučko prestretý stôl pred panovníka. Jeho veličenstvo, ako i jeho sprievod z jaderníc si chutne zajedol. Keď kráľ odchádzal, daroval prešastnej vdove 20 zlatých.

*

Ako verný katolík plnil náš panovník svoje náboženské povinnosti. Pri processii vo sviatok Božieho Tela, ktorá vychádza z chrámu svätostefanského vo Viedni, mohol človek vidieť panovníka za dve hodiny v pálčivej horúčosti, s obnaženou hlavou ísť vo skvelej processii v ruke s voskovou sviecou.

*

Každoročne v Zelený Štvrtok odbavoval panovník obrady umývania nôh na pamiatku toho, že Spasiteľ sveta umýval nohy svojim 12 apoštolom. Ku tomuto cieľu vybralo sa každý rok 12 chudobných šedivých starcov. Tito dostali z dvornej komory nové šaty a keď sa obrady umývania nôh skončili, každý stavec dostal ešte mešec s 30 novorazenými striebornými peniazmi na pamiatku toho, že Judáš Iskariotský za 30 strieborných zapredal svojho Božského majstra.

*

Keď sa kráľ pred osem rokmi vyliečil z choroby, dr. Kerzl zotavujúcemu sa panovníkovi predpísal prísnu diету. Pri jednom rodinnom obede sa stalo, že doniesli také jedlo, ktoré kráľ veľmi rád jedol. Misu prirodzene najprv kráľovi predložili, ale ju naskutku zanesli ďalej ku kráľovmu susedovi. Lenže kráľ kývol lakajovi, aby misu priniesol nazpät k nemu. Starý lakaj v rozpakoch pozrel na dra Kerzla, ktorý záporne mihol na lakaja, ale na novší energický posunok kráľov lakaj poslúchol a misu zanesol pred kráľa. Kráľ si vzal hodný kus z misy a chutne si zajedol zo zakázaného jedla. Počas jedenia predsa pozrel na lekára, ktorý sedel na druhom konci stola a keď videl, že lekár zazlievave potriasa hlavou, takto riekol s úsmevom:

— Veď sa nedivajte sem!

CHYRNIK.

Vysoké vyznačenia. Jeho veličenstvo kráľ Karol IV. rád zlatého rúna udelil následníkovi trónu arcikniežatu Francovi Jozefovi Ottovi a hlavnému veliteľovi armády arcikniežatu Fridrichovi rád Marie Terezie.

Hrdinská smrť. Zástavník Eugen Binder, syn kéžmarského gymn. profesora, bol na severnom bojišti granátovou trieskou ťažko ranený na hlave, následkom čoho 26. okt. zomrel v nemocnici vo Vlad. Volynsku. — Alexander Gally, syn kéžmarského stolárskeho majstra Fridricha Gallyho, treforočný profesorský kandidát, zástavník 34. pešieho pluku, 30. septembra pri šturme prebodnutý nepriateľským bajonettom, hrdinskou smrťou zomrel v 22. roku života svojho. Mladého hrdinu pochovali v cintoríne Jassionova. — Lubický rodák Jozef Klinga, štábný strážmajster 67. pešieho pluku, majiteľ veľkej a malej, ako i bronzovej medailly hrdinskosti, 30. sept. padol na bojišti. — Emil Hyross, poslucháč polytechniky, zástavník 67. peš. pluku, ktorý napriek svojho oslobodenia narukoval, 1. okt. hrdinskou smrťou zomrel na ruskom fronte v 21. roku života svojho. Pochovali ho dočasne vo voj. cintoríne v obci Podhorce (okres Bródy).

Vyznačení lubickí (Spiš) vojaci 67. peš. pluku. Od počiatku vojny vyznačení boli za svoju hrdinskosť, preukázanú pred nepriateľom: kadét Gustav Berg dostal malú striebornú medailu hrdinskosti, kaprál Arpád Buchalla bronzovú a malú striebornú, frajter J. Cseszanek malú striebornú, infanterist Ferd. Cebecauer bronzovú, strážmajster J. Klinga malú a veľkú striebornú, frajter Michal Kulyka bronzovú a malú striebornú, kaprál Béla Knott bronzovú, zástavník Jozef Libiczey malú a veľkú striebornú, infanterist Ervin Schwarz bronzovú, frajter Rudolf Stancel bronzovú, infanterist Onnrej Sztojka bronzovú medailu hrdinskosti.

Prakdorfská železná fabrika vo Spiši. Účastinná spoločnosť prakdorfskej fabriky gr. Ladislava Csákyho na železný a ocelový tovar, pozdvihne svoju účastinnú istinu z jedného miliona korún na dva milióny a z toho cieľu vypustí 10.000 100-korunových účastín. Účastinná spoločnosť, ktorá v poslednom roku mala 351.535 kor. čistého osahu, má udajne vystaviť väčšiu fabriku v Budapešti.

Smrtné nešťastie v lese. V levočskej hore, «Vysoký Vrch» nazvanej, pri stínaní dreva jeden strom zabil lesného robotníka Onosru zo Župaňuka.

Ohne vo Spiši. Vo Vrbove 25. okt. večer zhorelo 5 stodol a viac pobočných stavísk. V ten istý deň v noci vypukol oheň aj v Mateovciach pod Vysokým Tatrami, ktorému padol v obeť jeden dom so stodolou.

Z ruského zajatia. Spišsko-richvaldský mládenec Ján Michna v svojej 31. júla datovanej a 28. októbra došlej karotke píše, že s Ondrejom Irhom z Richvaldu a s Ondrejom Grivalským z Hafky sú spolu a robia v jednom dvore. Prosí svojich domácich, aby sa modlili

za pokoj. Ondrej Harendarčík z Richvaldu v svojej 8. sept. datovanej a 30. októbra došlej karotke píše svojej manželke, že od nej dve karotky dostal; veľmi je zarmútený, že mu zomrela 10-ročná dcérka. Richvaldský mládenec Štefan Michna písal svojmu duchovnému, že od neho karotku dostal, 30. júna písaná karotka 25. októbra došla do Richvaldu. Richvaldský gazda Ondrej Irha a hafčanský gazda Jozef Ofčarik, ktorí ako obecní vojaci koš. 9. landšturmistského peš. pluku v Przemysli dostali sa do zajatia, v svojich v auguste datovaných karotkách prosia, aby sa smilovali nad nimi a im písali, bo od toho času, ako do zajatia prišli, ešte ani jednu-jedinkú karotku nedostali z domu.

1500 kilogrammov skrytého cukru. Kapitanát budapeštianskeho VII. okresu obchodníka Ign. Ernyeiho (Izabella-u. č. 37.) odsúdil na 400 korún peňažnej pokuty, bo skryl 1400 kilogrammov cukru. Zásobu zhabali.

Amerikánsky
„Texas“ ručný mlynek



«Texas» ručný mlynek je najlepší a najlacnejší mlynek prítomnosti, mele každé zrnó, kukuricu pšenicu, ovos, jačmeň, fazuľu, žalud atd. Na «Texas mlynku» zdarma prevezmem každú opravu a za každý dobre stojím.

Cena 52 korún

ALOIS KIRALY následníka
Alexander Király
 BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Bezplatne
 na žiadosť každý dostane mój hlavný cenník, ktorý obsahuje veľký výber každého druhu hudobných nástrojov Žiacke a koncertové husle K 8.60, 9.60, 10.80, 12.50, 16.50, 22.50, 28.50 a vyšej. Dobré harmoniky so školkou ku zdarma sebauku, dla veľkosti K 8.60, 10.50, 11, 15, 20, po K 150. Záměna dovolená alebo návrat peňazi. Zasiela s poštovou dobierkou

☐☐ vývozný dom ☐☐

Ján Konrad
 cis. a kr. dvorný zásielca
 Brüx číslo 1545.
 (Cechy)

8 halierov
 (na 1. poštovú dopisničku) stojí Vás mój hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle sa ☐☐ Vám bezplatne. ☐☐

Prvá dielňa hodín
Ján Konrad
 cis. a kr. dvorný zásielca
 Brüx číslo 1544. (Cechy).
 Nickel alebo ocelové anker hodinky K 6, 7, 8 Hodinky pamiatky na vojnu nickel alebo ocelové K 11, 12. Armádne radium hodinky nickelové alebo ocelové K 12. Massívne strieborné Roskopf anker remontoir hodinky K 19, 20. Budičky a hodiny k postaveniu v najväčšom výbere a za lacné ceny. 3 rokov záruka na písme. Zásielka s poštovou dobierkou. Žiadne riziko záměna dovolená alebo návrat peňazi